

פחד דוד

פרשת
ויחי

י"ב טבת
תשע"ה

748

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי **דוד חנניה פינטו** שליט"א

בן הצדיק המלוו"ן רבי **מושה אהרן פינטו** זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוו"ן רבי **חיים פינטו** זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 16:11 | 16:15 | 16:25 | 16:30

מוציא שבת 17:27 | 17:29 | 17:26 | 17:31

רבינו תם 18:05 | 18:01 | 18:01 | 18:06

משכיל לדוד

זכות האבות הקדושים

שעצם הזכרתם בתפילה גורמת לנו להתעורר ולחשוב על מידותיהם הנעלות ואורחות חייהם שהיו רצופים בדבקות ומסירות לה' יתברך. ובכך שאנו מזכירים את האבות, אנו מבקשים שזכותם תגן בעדנו ותמליץ עלינו יושר לפני שוכן שמים.

ונתעוררתי לשאול, מדוע מזכירים את האבות הקדושים דווקא בתפילת שמונה עשרה, וביותר - שאנו מזכירים את שםם לאחר המילים "ה' שפתי תפתח", שבמקום לשבח ולהלל את שמו יתברך אנו מזכירים את זכות אבותינו, וזהו כמו אדם שבא אצל המלך ולאחר שמבקש ממנו רשות לשאת את דבריו ולספר בגדלותו, מיד הוא אומר לפניו - אתה הוא אלוקי אבותי, במקום שיעמוד בדיבורו, וישבחו ויקלסו באופן אישי ומה לו לשבחו שהוא אלוקי אבי.

ונראה שהשבח הגדול ביותר לקב"ה הוא, שאנו מזכירים לפניו את בניו הגדולים שהם אבותינו - אברהם, יצחק ויעקב, ויש בהזכרת האבות משום הבטחה לה' שאנו רוצים להדמות לאבותינו וללכת בדרכיהם, וכאשר הקב"ה שומע זאת, מיד הוא מתמלא בקורת רוח, משום שזה השבח הגדול ביותר עבורו - שבניו רוצים להדמות לאבות אבותיהם, וזהו כפי האמור "תנו עוז לאלוהים על ישראל גאותו" (תהילים סח, לה). ואם אדם מזכיר את האבות מבלי להתכוון להדמות אליהם וללכת באורחותיהם, הרי שזה כאותו אדם הפוגש את חברו ומברכו לשלום ובד בבד סוטר לו על לחייו. ורק כאשר האדם מתכוון למילים אשר הוא מוציא מפיו, הרי שיש בדבריו אלו משום שבח וכבוד לה' יתברך, שכאמור הקב"ה מתפאר בשלושת האבות, ושמו על כך שאנו רוצים ללכת בדרכם ולקחת מהם מוסר ולהידמות להם, בבחינת מעשה אבות סימן לבנים.

ולאחר שגומרים לקרוא בספר בראשית ולהתבסס מרוחניותם של האבות הקדושים, עוברים לספר שמות העוסק בשעבוד מצרים, הגאולה וקבלת התורה. ובסדר זה בא הקב"ה ללמדנו שדרך ארץ קדמה לתורה, ובכדי להיות נכונים וראויים לקבל את התורה ולקיים מצוותיה, יש קודם ללמוד ממעשי האבות. ורק מי שמאמץ לעצמו את הנהגת האבות יכול להיות כלי קיבול לתורה הקדושה.

וכהוכחה לכך ניתן לראות, שכאשר רוצים לקרב יהודי לשמירת התורה ומצוותיה, קודם כל מראים לו את התענוג והיופי שבמצוות, את הכבוד ההדדי בין בני הבית, את הדאגה לזולת, המנוחה בשבת וכו', ולאחר שליבו נפתח מעצם ההתפעלות, מתחילים לדבר עימו על הדברים המחייבים שביהדות, משום שהתורה יכולה לחול רק בזמן שהאדם עובד על מידותיו ומכשיר עצמו לקבלת התורה. ואדם שלא מתאמץ ליצור מעצמו כלי קיבול לתורה, אזי התורה אינה יכולה לחול עליו ועד מהרה היא משתכחת מליבו. וזהו כאדם האוחז בידו את כל תאוות ותענוגות העולם ובד בבד אומר קדיש במשך שנה על קרובו שנפטר, וברי לי שבתום השנה, כאשר תסתיים חובת אמירת הקדיש, אותו אדם ישוב לסורו הרע, משום שהוא לא עבד על מידותיו ולא הכין את עצמו לקבלת התורה, ובשל כך התורה אינה יכולה למצוא מקום של קבע אצלו.

"ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו". (בראשית מט, לג)

מצינו במפרשים שיעקב אבינו לא מת כפשוטו אלא נאסף מן העולם הזה לעולם הבא, וכפי שכתב רש"י - "ומיתה לא נאמרה בו ואמרו רז"ל (תענית ה, ב), יעקב אבינו לא מת". ומשמע שיעקב אבינו עזב את זה העולם בו הוא חי, ועבר לעולם בו יש חיים ביתר שאת, וזהו כגון אדם המחליף את אזרחותו מאזרחות פלונית לאזרחות אלמונית.

ולאור האמור יש לתמוה, מדוע יושבי הארץ מבכים ומתאבלים אחר מיתתו של הנפטר, הרי יש להם לשמוח שהוא עבר מעולם זמני לעולם של נצח. ונראה להשיב שהעולם מתאבל, מכיוון שאינו יודע האם הנפטר החזיק בידו די והותר זכויות על מנת שיזכה להתקבל בשערי גן עדן. ובה שהציבור מבכה את מותו של האדם, הרי שבכיה זו היא לעילוי נשמתו, ויש בכוחה להמליץ טוב בעד הנפטר בשעה שהוא עומד בפני בית דין של מעלה.

ומצינו שהאבות הקדושים אשר חייהם כתובים ומתוארים בספר בראשית, הצטיינו במידות נעלות, אשר הם בבחינת מורי דרך לכל הצאצאים והדורות הבאים אחריהם. אברהם אבינו נתייחד במידת החסד כפי האמור בחז"ל (שוח"ט ק) שלאוהלו של אברהם אבינו היו ארבעה פתחים מארבע רוחות השמים. כדי שכל עובר אורח יוכל למצוא את דרכו לאוהלו של אברהם בקלות. וכן התורה מתארת באריכות כיצד אברהם טרח ויגע לפני שלושת המלאכים בזמן חולשתו לאחר הברית, וכל כך הייתה חביבה מצוה זו לפניו, עד שלומדים מאברהם את החידוש - שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה (שבת כז, א), שעזב את השכינה והלך לקבל את האורחים.

מיצחק אבינו נמצאנו למדים אהבת ה' מהי, שהיה יצחק מוכן לחרף נפשו ולהיעקד על גבי המזבח, ובלבד שיהא זה מילוי רצונו של ה' יתברך, וזהו מוסר עבורנו הקטנים, עד כמה יש להתאמץ בכדי למלאות את רצונו יתברך, שאדם צריך להקריב את רצונותיו מפני רצונו של מקום. ואם יצחק היה מוכן למסור נפשו בשל ציווי ה', קל וחומר אנו, שעלינו לבטל את רצוננו בפני רצונו של ה' יתברך - בדברים הפשוטים הנוגעים לחיי היום יום.

ומיעקב אבינו שהוא עמוד התורה, למדנו את גודל העמל והמסירות שיש לגלות כלפי התורה הקדושה, שהיא כל חיותו ומקור קיומו של האדם הירא. ושום תירוץ או אמתלה אין בכוחם כדי להצדיק רפיון בלימוד התורה, משום שללא הלימוד חיוו של היהודי אינם ראויים להיקרא חיים. ואם כן חובה עלינו להידבק בדרכו של יעקב אבינו שהמית עצמו באוהלה של תורה ולהתייגע בתורה הקדושה בכל מצב, אף שנראה שמפאת המצב הקשה ניתן לעשות הקלות ולהתרפות מלימוד התורה, ואשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו (פסחים ג, א).

והנה שלוש פעמים ביום מזכירים את שלושת האבות, כפי האמור בברכה הראשונה מבין שמה עשרה הברכות, "אלוהי אברהם, אלוהי יצחק ואלוהי יעקב", וזאת מכיוון

הילולא דצדיקיא

י"ב - רבי אברהם חיון
מח"ס "תורת השלמים"

י"ג - רבי יצחק הוברמן
הצדיק מרעננה

י"ד - רבי רפאל מאיר פאניז'ל
מח"ס "לב מרפא"

טו - רבי חיים מרדכי רוזנבוים,
מנדבורנא

טז - רבי סעדיה שיריאן

יז - רבי סלמן מוצפי

יח - רבי צבי אלימלך שפירא
מח"ס "בני יששכר"

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במה מפטירין

הפטרות השבוע: "ויקרבו ימי דוד למות". (מלכים א. ב.)

הקשר לפרשה: בהפטרות מסופר על מות דוד המלך וצוואתו לשלמה בנו, שהוא מענין הפרשה שבה מסופר על מות יעקב אבינו וצוואתו ליוסף בנו.

"והנה עמך שמעי בן גרא בן הימיני מבחרים והוא קללני קללה נמרצת ביום לכתני מחנים והוא ירד לקראתי הירדן ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב". (מלכים א; ב. ח.)

כך היה מפרש רבי נפתלי מאמטרדם: בחייו היה דוד מפחד, אם יעניש את שמעי, אולי יתערב במעשיו שום צד נקמה כלשהי, לכן כבש מידותיו ולא נתן להרע לו מאומה. אולם בשעת מיתתו שאז היה בטוח שהוא נקי מכל צד של נקימה, רק אז מצא לנכון לצוות את שלמה בנו שיעשה עמו כדן תורה, וכמשפט מורד מורד במלכות דוד משיח ה'.

אמר רב יהודה אמר רב; מפני מה נענש שאול, מפני שמחל על כבודו, שנאמר (שמואל א. י) "ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחריש". (כתב שם. יא) **"ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד".** (יומא כב.).

ותמוה, הרי גם דוד מחל על כבוד מלכותו, ולא העניש שמעי שקיללו, ולא עוד אלא שזכה מכך הרבה. מתוך רבינו יוסף חיים מבבל: שונה הוא שמעי בן גרא שאדם גדול בתורה ובחיר הסנהדרין היה, לכן בעבור כבוד תורתו, ראוי להעביר ולמחול לו. לעומת זאת אותם אנשי בליעל שביזו את שאול המלך - הם היו הדיוטות, ולהם אין ראוי למלך למחול. ובזה נפרש את דברי דוד בתהלים (כה. יא) "וסלחת לעוני כי רב הוא"; ביקש דוד מהקב"ה, שימחול לו העוון - בזה שיותר על כבוד מלכותו ושתק לשמעיו, ולא עשה לו משפט "כי רב הוא" - הרי הוא "רב" בישראל וגדול בסנהדרין, ויאה למחול ולהעביר לו...

(בן יהודע)

שנת הארץ

מלאכת חורש: פעולת החרישה היא הכשרת הקרקע לזריעה או לנטיעה, לכן כל פעולה הדומה לזה נחשבת לתולדה של מלאכת החורש.

תולדות החורש מותרות רק אם הם נועדו למנוע נזק גדול לקרקע או לשדה, נזק כזה שקשה לתקן אותו ללא הוצאה מרובה.

יש מהמלאכות האסורות שהאדם עושה אותם לא בכדי להכין את הקרקע לחרישה, אולם חכמים אסרו לעשות מלאכות אלו משום מראית עין, שמא ייראה שהוא מכין את הקרקע לחרישה.

אף שאסור לישר את האדמה לזריעה, מותר לישר את האדמה לצורך בניה או הכנת כביש, וכן מותר לחפור באדמה כדי להניח צינורות מים וכיוצא בזה. אלא שצריך שיהיה ניכר שאין הכונה להכשיר את הקרקע לזריעה, וזאת על ידי הנחת שלט המראה שבונים בשטח זה, או ששמים חומרי בנין בשטח שמישירים, או ששמים את הצינורות בסמוך למקום שחופרים.

מותר לחפור בשמיטה תעלת השקיה, וכן מותר להתקין צינורות וממטרות כדי להשקות את השדה בשביעית באופן המותר, או כדי להכין את השדה לשנה השמינית, כיון שהכנה זו אינה הכנת הקרקע למעשה הזריעה. אמנם מאחר ויש חשש מראית עין שמא התעלה מיועדת לזריעה ולא רק להעברת המים, צריך לחפור תעלה עמוקה מעט (יותר מג' טפחים) כדי שיהיה ניכר שאין זו חפירה להנחת זרעים.

במסילה נעלה

רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים

בידי גם את הסנדוויץ' וגם את סכום הכסף שביקשתי!

כמשכון עבור הלוואתו, הצעתי ליהודי את התעודות שלי, אך להפתעתי הרבה הוא סרב לקחת את התעודות שלי, ואמר שהוא מאמין לי שאשאר אוכל - אשיב לו את סכום הלוואה.

מעשיו המיוחדים של היהודי, כך סיפר הגר, הרשימו אותי מאד, התרגשתי לראות שישנו עם בעולם המכבד את בני העם האחר ודואג להם בשל היותם יצירי כפיו של הקב"ה. וכשראיתי זאת נכנס בי רצון עז להיות חלק מעם מיוחד זה, עם ישראל.

כך הגעתי בהמשך הזמן להתגייר ולהצטרף לבני עם היהודי שעליהם נאמר שהם רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים, והם מתחסדים לא רק עם בני עמם אלא גם עם הגויים. מידות נאצלות אלו הם יונקים ממעשיו של אבי האומה, אברהם אבינו ע"ה, שהיה מתחסד גם עם עובדי עבודה זרה וכך קירב אותם לבורא העולם עד שהתגיירו".

כך היו דבריו של גר הצדק.

כשמעתי סיפור זה מבצל המעשה בעצמו, נתעוררתי לחשוב שהנה חסד זה שגמל היהודי עם הנוכרי מבלי שיכיר אותו בכלל, היה ללא ספק בגלל שהוא חלק מעם ישראל שעליהם נאמר (יבמות עט, ב) שהם נתברכו בשלוש מידות טובות, רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים. מעשה נפלא זה גרם לחיבוב העם היהודי בקרב הגוי, ולפיכך הוא בחר להיות חלק מאומה גומלת חסדים זו.

באחת השנים נזדמן לי לפגוש בגר צדק. כשהתעניינתי אצלו מדוע החליט להתגייר, סיפר לי הגר את הסיבה לגיורו:

"לפני מספר שנים עברתי תקופה קשה בחיי. כל כספי אבד לי ונתרתי עני וחסר כל. בייאוש הרב הסתובבתי ברחובות 'סאן פול' שבפריז, הייתי רעב וצמא ולא היה לי מה לאכול ולשתות. גם כסף לנסיעה ב'מטרו' - ברכבת, לא היה לי, ולא נותרה בידי כל ברירה אלא לנסות לבקש מאנשים שעברו במקום שיתנו לי מעט כסף או אוכל, וכך באמת עשיתי.

אך כל אלו שפניתי אליהם בבקשת עזרה, הנידו בראשם והמשיכו בדרכם מבלי להתייחס אלי ואל בקשתי.

עד שלפתע הבחנתי באיזה יהודי אחד שעבר במקום.

בתחילה חשבתי לעצמי - 'אין מה לבקש מהיהודי נדבה, בטח הוא לא ייתן לי כלום'. אך במחשבה שנייה עלה בדעתי - 'מה אפסיד אם אבקש ממנו עזרה? אלך לנסות את מזלי אצלו'.

רצתי אחרי היהודי וקראתי אליו:

"הי אדוני, אין לי מה לאכול, עזור לי בבקשה!"

לשמע הקריאה שלי, היהודי הסתובב לאחור, הביט בי ואמר:

"הו, ממש עכשיו קניתי לעצמי סנדוויץ', קח תאכל אותו אתה. בתאבון".

כשראיתי שהיהודי מתייחס למצוקה שלי בכבוד, אמרתי לו שאני מעדיף ללוות ממנו סכום כסף שאוכל להשיב לו ביום מן הימים. היהודי שמע ושאל

לכמה כסף אני זקוק, ומבלי לחכות נתן

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

לא לכף זכות

השומע מחבירו לשון הרע, ויש 'דברים הניכרים' המוכיחים שהדבר אמת, מותר להאמין ולקבל את הדברים, רק אם אין זה דבר של שלילת המעלות אלא של מעשה רע ממש שעשה אותו אדם, ואי אפשר לדונו לכף זכות.

מן האוצר
מאוצרו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מנשה ואפרים בכלל שבטי י-ה

"ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצרימה לי הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי"

(בראשית מח, ה)

יוסף זכה שבניו מנשה ואפרים יהיו בכלל שבטי י-ה, ויש להבין מה זכה יוסף שבניו מנשה ואפרים יכללו בכלל שבטי י-ה, בעוד שבני שאר השבטים לא זכו לכך. ואף בחלוקת הארץ נחלו אפרים ומנשה נחלה כשאר השבטים, קיבלו דגלים ואבן באורים ותומים, וכן היו בכלל שנים עשר הנשיאים שהקריבו קרבן לה' ביום חנוכת המזבח. ומנין עמדה להם הזכות להיות שווי ערך וזכויות בין כלל השבטים.

ונראה לבאר שהנה יש לנו ללמוד מכוח נפשם של אפרים ומנשה שגדלו בארץ מצרים המלאה בעבודה זרה וגילולים, ואף על פי כן שמרו על זהותם היהודית ודבקו בתורה הקדושה. ולעומתם שאר השבטים ובני משפחותיהם גדלו בארץ כנען תחת צילו של יעקב אבינו שהשפיע עליהם מתורתו ורוחניותו. ועל כן מנשה ואפרים שעסקו בתורה הקדושה וידעו את לשון הקודש על בוריה זכו להיות משבטי י-ה, משום שאין זה פשוט כלל לגדול ולצמוח יהודי כשר וטהור בזמן שהסביבה בה מצויים מלאה בתועבה וגילוי עריות.

יעקב אבינו ידע שארץ ישראל צריכה להתחלק לשנים עשרה נחלות, אך שבת לוי לא נחל נחלה כי ה' הוא נחלתו, לפיכך נותרה נחלה אחת יתרה, וכאשר יעקב אבינו לומד תורה עם בניו של יוסף בלשון הקודש, ונוכח לדעת שהם שמרו על זהותם היהודית והמשיכו ללכת בדרך ישראל סבא, הוא מכניסם לכלל השבטים כאות הוקרה והערכה על כך. ומנשה ואפרים נחלו נחלתם במקום שבת לוי ובמקום יוסף אביהם.

ויוסף הצדיק אינו מוזכר בכלל השבטים אלא בניו מוזכרים במקומו. ויוסף לא הקפיד על כך משום שבדרך הטבע אין האב מתקנא בהצלחת בניו, ואדרבה, יוסף שמח על כך שמחה עצומה. וחשבתי שיתכן והיית ויוסף לא מוזכר בין השבטים, הוא זכה בתמורה להיות אחד משבעה אושפזין עילאין קדישין המהווים מרכבה לשכינה.

יעקב אבינו מברך את מנשה ואפרים שהם יהיו כראובן ושמעון, ומדוע מבין כל השבטים בחר יעקב לדמותם לראובן ושמעון. ונראה להסביר שראובן הוא מלשון כוחי וראשית אוני, ונתכוון יעקב לומר שכשם שטיפת אוני הראשונה הייתה כל כך חשובה בעיני - כך בני יוסף חשובים בעיני. ושמעון הוא מלשון שמיעה, ומשמע, שה' ישמע לתפילתי וימלא אחר בקשתי שאפרים ומנשה יהיו כשאר השבטים, ויהיו חשובים כמותם.

ורצה יעקב להעביר את המסר לבניו שעליהם לקבל את מנשה ואפרים אל תוך שורותיהם כשוויים בין שוויים ולא להבדלם כאחיהם בשר מבשרם.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זי"ע

"זירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה". (מח. ה)

קשה והלא י"ז שנה היו לפניו יושבים ללמוד תורה ואיך שואל עליהם? ורבותינו ז"ל אמרו (תנחומא ויחי ו) כי ראה בהם ראייה שכליית שעתיד לצאת מהם רשעים, וזה דרך דרש וצריך לפרש הכתוב כפי פשוטו, והוא כי גילה לנו הכתוב שיעקב כבדו עיניו מזוקן שלא היה יכול לראות ולהכיר, ולצד זה הגם שראה ב' בני אדם עומדים לפניו, לבד יוסף שעמו היה מדבר והכירו, לצד שהודיעוהו שאמרו לו "הנה בנך יוסף" כאמור למעלה (בפסוק ב) והבנים לא הכירו, לזה שואל שאל עליהם "מי אלה".
עוד אפשר שנתכוון יעקב לעורר אהבת האב על הבן קודם שיברכם, כדי שתהיה הברכה בתגבורת האהבה והחיבה. ולזה שאל מי אלה כדי שישמע מפי בנו החביב אצלו לומר "בני הם" ויהמו מעיו להם, והוא סוד מדי דברי בוזכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו וגו' (ירמיה לא ט).

מן המעיין

"בני הם אשר נתן לי א-להים בזה". (מח. ט)

ב'זה"ה אותיות "זה"ב".

לרמוז למה שכתב הרב "לקט שמואל" במערכת אבות, שיעקב כתב על טס של זהב לאסנת בת דינה; כל המדבק בך מתדבק בזרע יעקב. ("מעשה חושב")

"וישתחו לאפיו ארצה". (מח. יב)

וכי מדיני כיבוד אב ואם היה מוטל על יוסף להשתחוות לאביו ארצה?

בספר "העמק דבר", פירש הנצי"ב שיוסף השתחוה לאביו כמודה לו וכמי שמחזיק לו טובה.

ומרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן שליט"א פירש בספרו "אילת השחר", שכל פעולה מצד הבן שהיא גורמת נחת רוח לאביו - יש בה משום מצות כיבוד אב. ויוסף הצדיק שביקש לכבד את אביו, השתחוה לו ארצה.

"זבלון לחוף ימים ישכן". (מט. יג)

דיוק נפלא מובא בספר "דרש יהודה" בשם הגה"צ רבי יהודה מועלם זצ"ל, על המילה "ימים" שנאמרה כאן בלשון רבים:

לפי שיש שני ימים; ים הגשמי שבו שטים האניות לצורך המסחר, וים הרוחני - הוא ים התלמוד.

זבלון היתה לו שותפות עם אחיו יששכר שלמד תורה והוא החזיק אותו. וידוע שהמחזיק ביד לומדי התורה - יש לו חלק בלימוד התורה שלהם, כי "בצל החכמה בצל הכסף".

ולעתיד לבוא כשיבוא העשיר לעולם הבא, יאמרו לו; טול שכר של מסכת פלונית ומסכת פלונית. והוא אומר להם; מעולם לא למדתי מסכת זו! ואומרים לו; בשכר שהחזקת את התלמיד חכם שעסק במסכת זו, גם אתה נוטל שכר כמותו בלימוד המסכת.

וזהו אפוא פירוש הכתוב "זבלון לחוף ימים ישכן". לפי שיש לו שני ימים (שהרי אם נחלק את המילה "ימים" יצא לנו פעמים י"ם), גם את הים שהוא שט בו למסחר, ועוד יש לו את הים הרוחני, ים התלמוד, על ידי שהחזיק ביד יששכר וזוכה על ידי כך לעולם הבא.

"ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם". (ג. א)

מה ענין הבטחות הללו של יוסף לאחיו?

ביאר רבי שלמה בלוך זצ"ל, על פי המעשה הידוע שרבי ישראל מסלנט, נסע עמו איזה יהודי ברכבת ולא הכירו והתנהג עמו בזלזול. בהגיעם למקום חפצם גילה האיש כי קדוש ישראל הוא, נפל לפניו בבקשת סליחה ומחילה.

רבי ישראל לא רק שמחל לו תיכף על אתר, עוד התעניין אצלו בעבור מה בא לעיר זו, והשתדל לסייעו ככל יכלתו, כדי להוציא מלבו כל חשש על מחילתו.

כמו כן יוסף, כיון שנפלו אחיו בתחינה ובקשה לפניו כי ימחל להם על מכירתו, ביקש להסיר כל ספק מלבם כי מוחל הוא בלב שלם, ולכך הבטיחם על אתר כי יכלכלם מעתה ועד עולם, ועוד הוסיף לנחמם ולדבר על לבם.

מסילות לאמונה

אם היו בני זוג לוקחים לעצמם פסק זמן קצר למחשבה, ומנסים לחשוב כיצד ניתן לשפר את האווירה, לא היו מגיעים לאן שהגיעו, והיו נוכחים לדעת שאין לאש זו על מה לסמוך.

ולמשל: לא פעם קורה שיש לכן זוג אחד ביקורת על רעהו בדבר מסויים. אולי הדבר הוא לא כל כך מהותי בעיני מי שהביקורת מוסבת עליו, אבל אצל המבקר הוא חשוב מאוד. במקרה כזה די, אם נאפשר למבקר לומר את ביקורתו, ולא נפריע לו בכך, וכבר יבואו הדברים על מקומם בשלום רב לאוהבי תורתך.

הבעיה היא, שגם את דברי הביקורת הקצרים שהוא רצה לומר, לא נותנים לו להוציא מן הפה בצורה מסודרת, אלא מפריעים לו ומדי כמה מילים קוטעים את דבריו.

המעוניין לסיים את פרשת הביקורת במהירות, כותב הרב שמחה הכהן שליט"א בספרו "הבית היהודי", ייטיב לעצמו אם יאפשר לכן הזוג השני לומר את כל אשר עם ליבו ללא הפרעה. זאת, גם אם נראה שחלק מדברי בקורתו אינם נכונים ואינם תואמים את המציאות כלל וכלל, והם אף מרגיזים ביותר.

כשנוצר ויכוח ארוך ובוטה בבית, אזי בן זוג המעוניין לשפר את המצב בביתו, ישמע את דברי הביקורת עליו בסבלנות, ואף ימתין מעת ולא יענה מיד לאחר שהמבקר סיים את דבריו.

יתכן שהמבקר יוסיף עוד כמה משפטים לדברי הביקורת שלו, ושוב יפסיק, ולאחר מכן יאמר: "כמדומני שאני צודק, לא כן? אני מקווה שלא פגעתי בך". וזה אומר שכאשר נותנים למבקר לטעון את כל טענותיו ומקשיבים לו בקשב רב, הוא מתפרק מכעסו, ונעשה רגוע יותר. שתיקתו ונכונותו של המבוקר להאזין, הופכת גם את המבקר לפתוח וקשוב לשמיעת דברי תשובתו של המבוקר.

לאדם הכועס ונאמר לו; איך יהודי מאמין! הוא יזדעזע. האם משום שאני כועס על חברי שפגע בי, שהעליב אותי, שגרם לי נזק, אינני בכלל יהודי מאמין? וכי מה הקשר בין השניים?

אדם הכועס חושב שחבירו הוא זה שגרם לו את הרעה, בעוד שלאמיתו של דבר החבר הוא רק שליח מההשגחה העליונה, כדי שהאדם יקבל נזק או עלבון כל שהוא המגיע לו. ומה טעם להגוז ולקצוף על השליח?!

מכאן, שהכועס חושב שעניינים מסויימים נחתכים על ידי בשר ודם ולא על ידי ההשגחה העליונה, והרי זו היא כפירה.

הבולם את פיו בשעת מריבה, חי בהרגשה ומצהיר; כי רצון ה' הוא השולט והמנהיג, ולכן תגובתם תהיה במקרים כאלה - שתיקה מוחלטת, כי כך הוא רצון ה'.

בשפתינו הקדושה לשון הקודש, נקראת המילה 'תיבה'. מה לתיבה דפנות הסוגרים אותה, אך גם דלת לה לפותחה בשעת הצורך. אף מילה כן, היא אינה נהגית מהר כל כך, כי יש לה דפנות מסביבה; השפתיים והשניים. כאשר מחליט האדם שהגיע השעה לדבר, נפתחה הדלת והמילה נאמרת. כאשר מוטב לשתוק, שוב נדמית המילה כתיבה. מה תיבת נוח, שמרה והגנה על נח הצדיק מפני המבול, אף האוחז במידת השתיקה - שתיקתו מגנה עליו. המילים שלא נאמרו, למרות שרצה האדם מאוד לאומרו, ומה עוד להשיב לחורפיו דבר, נעשות כתיבות הרבה להגן ולשמור עליו מכל פגע ומחלה גופנית ורוחנית כאחד.

שתיקה וגם הקשבה

לפעמים פורצת בבית יהודי אש שהיא זרה לו, מחלוקת על דברים של הבל, וכל ההתפרצות באה לעולם מחמת חוסר התבוננות ותשומת לב לטענותיו של השני ולצרכיו.

האדם, יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא, הוא בגדר מכשיר נפלא. כוחות רבים פועלים בו ומניעים אותו לפעול, לעשות דברים מסויימים, ומאידך גיסא הקדוש ברוך הוא טבע באדם את כח הבליונה, זה שעוצר את האדם - בעת הצורך - מלפעול.

נקח למשל את המכונית; בכל מכונית קיימים בלמים. 'ברקסים' בלע"ז. לשם מה? כמוכן בשביל לעצור ולבלום את המכונית בזמן הנחוץ. המנוע מניע את גלגלי המכונית ומאיץ אותם קדימה, למרחקים, אך הבלמים הם שמשוגלים לעצור את זהירות המכונית.

כך שנו רבותינו בגמרא (חולין פט): "אמר רבי עילעאי, אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם עצמו בשעת מריבה. שנאמר; תולה ארץ על בלימה".

בזכות אותם אנשים היודעים עת לחשות, יש קיום לכל העולם. ואימתי עת זו? שעת מריבה! בשעת המריבה אין בני האדם מוכנים לשתוק, והתוצאה היא השתלטות הכעס על האדם.

הרב שמואל פנחסי שליט"א מעלה את השאלה הכל כך מתבקשת; מדוע כועסים אנשים על זולתם?

התשובה מזעזעת ומחרידה, אבל אמיתית; חוסר אמונה הוא הגורם לכעס. כאשר ניגש

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

רבי יעקב אודיס חיתן את בנו. ביום החופה העניק רבי יעקב מתנה לבנו החתן; שרשרת זהב כעין צמיד ליד, עליה חרוט שם החתן.

החתן שמח מאד מקבלת המתנה, אך עוד באותו יום, אבד לו הצמיד במקום מסוים. הוא חזר לביתו עצוב וחפוי ראש, שכן השרשרת אבדה לו ממש ביום חופתו, זמן קצר לאחר שקיבל את המתנה.

החתן לא גילה זאת לאביו, אלא מיד נחפז לתחנת המשטרה בכדי להגיש תלונה על כך שהשרשרת אבדה לו. בד בבד, הוא נדר סכום כסף גדול לזכותו של הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א, אם הוא ימצא את הצמיד שקיבל.

למחרת החתונה, חזר החתן לאותו מקום בו איבד אתמול את הצמיד, ומצא אותו מושלך בדיוק באותו מקום שבו איבד אותו.

כשהבחין בכך בעל המקום הוא אמר לו; "אינני מבין מה שקורה כאן. ארבעה פעמים ניקינו כבר את המקום הזה במשך היום שחלף, אספנו את כל האשפה, ואת הצמיד הזה עינינו לא ראו".

היתכן?...

אין זאת אלא בזכות הנדר שנדר עבור הצדיק זיע"א. (ספר "שנות חיים").

